

Nieuwsbrief

Erfrecht

Rekening en verantwoording tijdens het leven van erflater

De meest gestelde vraag in mijn erfrechtpraktijk is de vraag van één van de erfgenamen of een andere erfgenaam rekening en verantwoording moet afleggen over het beheer van de financiën van een erflater. Meestal gaat het hier om een broer of zus die tijdens het leven van erflater gemachtigd was tot de bankrekening en waarbij er soms aanzienlijke bedragen van deze bankrekening zijn opgenomen.

Rekening en verantwoording

Volgens vaste jurisprudentie van de Hoge Raad is er slechts sprake van een verplichting tot het doen van rekening en verantwoording van de ene partij jegens de andere partij indien tussen hen een rechtsverhouding bestaat of heeft bestaan, krachtens welke de één jegens de ander verplicht is zich omtrent de behoorlijkheid van enig vermogensrechtelijk beleid te rechtvaardigen. Hierbij geldt dat een rechtsverhouding die een dergelijke verantwoordingsplicht impliceert kan voortvloeien uit de wet of uit een contractuele relatie alsmede uit hetgeen onder bepaalde omstandigheden volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.

Jurisprudentie

Het basisarrest voor de oplossing van de hiervoor geschetste casus is het arrest van de Hoge Raad van 13 mei 2005 (LJN AS 4167). Het Gerechtshof had in deze zaak bepaald: "door eiseres is niet gesteld dat betrokkene bij leven problemen heeft gehad met de wijze waarop verweerder met de hem verstrekte volmacht is omgegaan. Het Hof is van oordeel dat, nu de volmachtgever bij leven kennelijk geen aanleiding heeft gezien (verweerder) ter verantwoording te roepen omtrent de wijze waarop hij met de machtiging is omgegaan, (eiseres) als erfgenaam evenmin het recht toekomt (verweerder) ter verantwoording te roepen". De Hoge Raad bekrachtigde dit arrest en in vrijwel alle (lagere) jurisprudentie sindsdien komt het hiervoor genoemde criterium terug.

De erfgenaam die stelt dat een andere erfgenaam rekening en verantwoording moet afleggen over geldopnames gedurende het leven van een erflater dient derhalve te bewijzen dat erflater problemen had met deze geldopnames en erflater deze erfgenaam ter verantwoording heeft geroepen. Dit is uiteraard een zware bewijslast en ik zie dan ook in veel procedures dat een vordering van een erfgenaam tot het afleggen van rekening en verantwoording over geldopnames tijdens het leven van een erflater, wordt afgewezen.

Het voorgaande kan anders zijn indien een erfgenaam kan bewijzen dat erflater psychisch in een dusdanig slechte toestand verkeerde dat hij/zij niet in staat moet worden geacht zijn eigen financiële belangen te behartigen. In mijn eerdere nieuwsbrief van januari 2008 heb ik u echter reeds uiteen gezet dat het bewijs hiervan bijzonder lastig is, temeer daar de medische onderbouwing vaak moeilijk te verkrijgen is.

Lichte vorm van rekening en verantwoording

Zelfs als een eiser erin slaagt om te bewijzen dat erflater wel problemen had met het financieel beheer of dat erflater niet in staat was om zijn/haar financiën te behartigen, dan nog blijkt uit de jurisprudentie van de Hoge Raad (HR 2 december 1994, NJ 1995/ 548) dat in familierechtelijke situaties een lichte vorm van rekening en verantwoording volstaat, omdat men nu eenmaal in de familiesfeer niet alle facturen, bonnen en declaraties bewaart. Een erfgenaam die verplicht wordt tot rekening en verantwoording kan dan ook volstaan met een zeer korte uitleg.

Conclusie

Conclusie uit het voorgaande is dan ook dat ik in de meeste gevallen een erfgenaam die een andere erfgenaam tot rekening en verantwoording wil verplichten, afraadt een vordering aan een rechter voor te leggen, tenzij er voldoende bewijs voorhanden is op de twee hiervoor genoemde punten.

Mochten er binnen uw erfrechtpraktijk vragen zijn over de plicht tot het afleggen van rekening en verantwoording gedurende het leven van erflater, dan kunt u uiteraard een exemplaar van deze nieuwsbrief aan uw cliënten verstrekken. Daarnaast adviseer ik cliënten gaarne over de eventueel door hen te nemen stappen.

Toon Kool